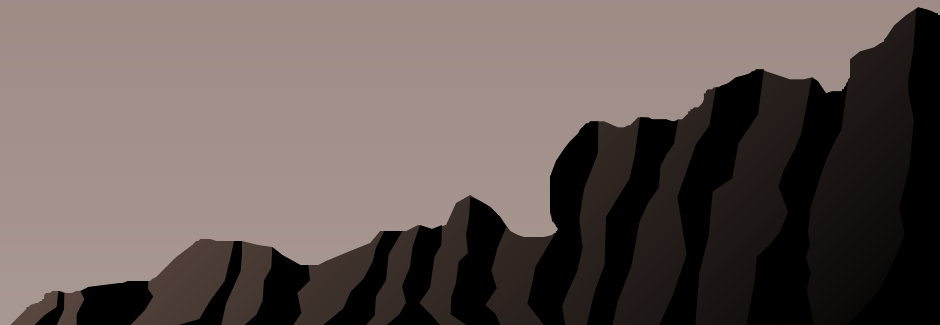

Прислівник

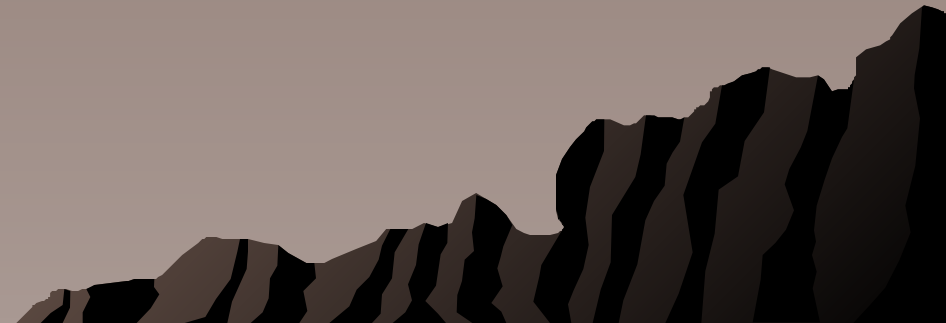
Загальне значення

- ◆ Це самостійна **незмінна** частина мови, яка означає ознаку дії, ознаку предмета або ознаку іншої ознаки і відповідає на питання **як?**
Де? Куди? Коли? Чому? Скільки?
Навіщо?
- ◆ *Повільно, весело, досить, особливо, верхи, по-різному*

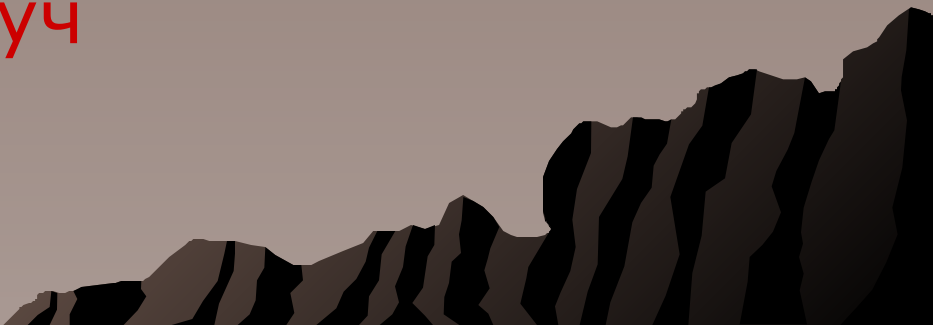
Синтаксична роль

- ◆ У реченні виконує найчастіше синтаксичну роль **обставини**:

*А навкруги (де?) було гарно (як?),
як бува напровесні (коли?) в полі.*

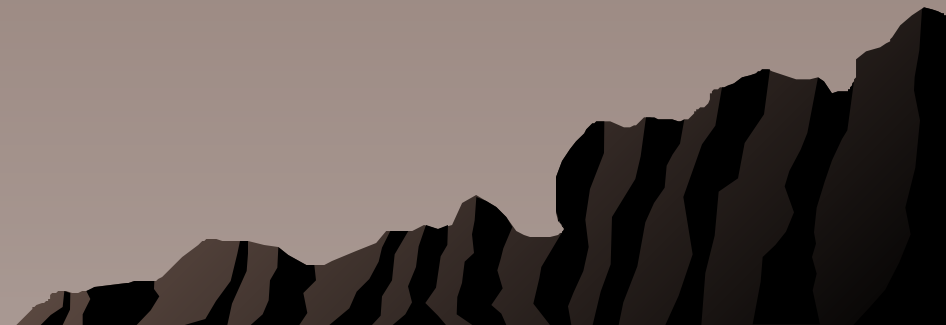

Творення прислівників

- ◆ Прислівники утворюються від :
Іменників: *зима - узимку*
Прикметників: *останній – востаннє*
Числівників: *троє – утроє*
Займенників: *твій – по – твоєму*
Дієслів: *не хотіти – нехотя*
Прислівників: *коли – відколи*
Складання основ повнозначних слів –
права рука - праворуч
-

Розряди прислівників

- ◆ Означальні
- ◆ Обставинні

Означальні прислівники

Розряд	Що характеризують?	На яке питання відповідають?	Приклади
Якісно – означальні	Дію або стан за якістю	Як?	Спокійно, добре, швидко, високо
Кількісно – означальні	Дію, стан чи однаку щодо кількості та міри вияву	Скільки? Наскільки? Якою мірою? Як багато?	Трохи, дуже, занадто, двічі
Прислівники способу дії	Спосіб дії чи виявлення ознаки	Як? Яким способом?	Напам`ять, уголос, По - братньому

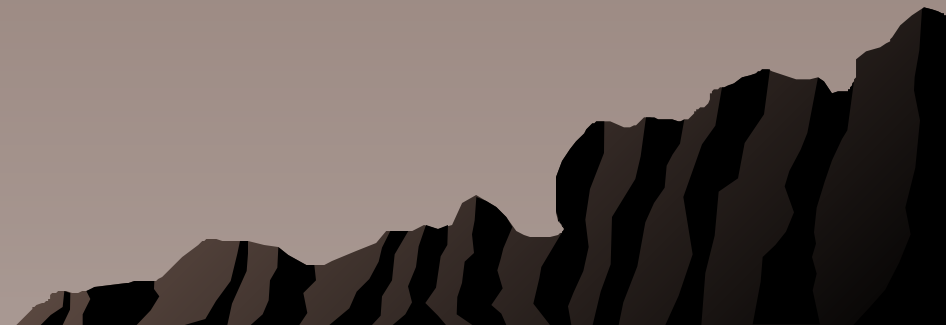
Обставинні прислівники

Розряди	Що характеризують?	На яке питання відповідають?	Приклади
Прислівники часу	Час перебігу дії, її тривалість	Коли? Доки? Відколи?	Сьогодні, давно, коли - небудь
Прислівники місця	Місце, напрямок дії	Де? Куди? Звідки?	Тут, униз, де - не - де
Прислівники причини	Причину дії	Чому? Через що? З якої причини?	Ненароком, згарячу, мимоволі
Прислівники мети	Мету дії	Навіщо? Для чого? З якою метою?	Навмисне, наперекір, напоказ

Ступені порівняння прислівників

- ◆ Вищий ступінь порівняння прислівників
- ◆ Найвищий ступінь порівняння прислівників

Вищий ступінь порівняння прислівників

- ◆ Проста форма

Корінь або

основа нульового

ступеня + **-ш-**,

-іш-

Глибоко – глибше

Цікаво - цікавіше

- ◆ Складена форма

Більш

нульовий

Менш

+

ступінь

Більш глибоко

Менш цікаво

Найвищий ступінь порівняння прислівників

- ◆ Проста форма

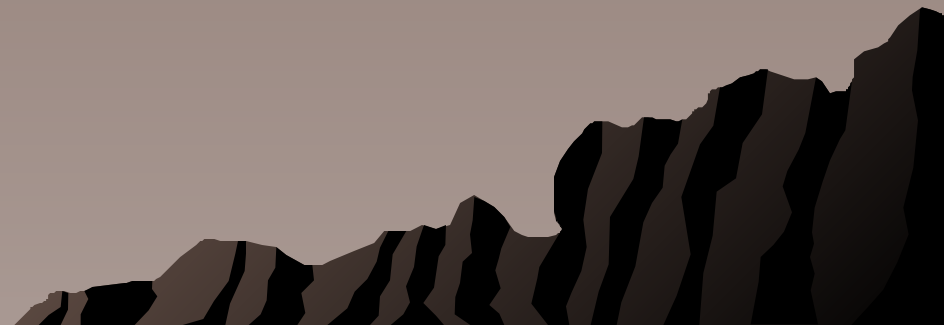
Най Вищий
Якнай + ступінь
Щонай порівняння

Успішне
Найуспішніше
Якнайуспішніше
щонайуспішніше

- ◆ Складена форма

Найбільш нульовий
Найменш + ступінь

Тихо – найбільш тихо

Букви –н-, та –нн- у прислівниках

- ◆ Прислівники, що утворилися від прикметників з *–н-* та *–нн-*, зберігають правопис цих прикметників : *невпинний – невинно, нежданий – неждано*.
- ◆ З двома *н* пишуться прислівники *зрання, навмання, попідтинню, попідвіконню, спросоння*.

Ні з прислівниками

- ◆ Пишеться разом:
якщо прислівник разом із *ні*
виражає одне поняття: *нізвідки,*
ніскільки
- ◆ Пишеться окремо, якщо *ні*
заперечує, відкидає щось: *ні туди,*
ні сюди

Не з прислівниками

- ◆ Пишеться разом, якщо без *не* не вживається: невдовзі, невпинно, ненароком.
- ◆ Якщо прислівник із *не* можна замінити синонімом: недобре (погано).
- ◆ Пишеться окремо з більшістю прислівників
- ◆ Якщо не заперечує, відкидає щось: не вчора, не вдруге, не по – нашому.

И та і в кінці прислівників

◆ И

Після **г, к, х**: **навкруги, по – людськи.**

Після **ж, ч**, якщо прислівник утворено за допомогою префікса по-: **по – ведмежи, по – заячи.**

Після **ч**, якщо прислівник утворено від дієприслівника: **стоячи, лежачи.**

◆ І

Після **ж, ч**, крім прислівників із префіксом по-: **насторожі, уночі**

Правопис прислівників на –о, -е.

- ◆ У прислівниках, утворених від прикметників і дієприкметників, у кінці переважно пишеться –о: **близько, ясно, синьо, свіжо, творчо.**
- ◆ Однак зрідка, **зокрема після шиплячих**, прислівники мають закінчення –е: **боляче, гаряче, вороже, неминуче.**

Написання прислівників разом

Разом пишуться складні прислівники, утворені

- ◆ Поєднанням прийм. з присл.: *позавчора*.
- ◆ Поєднанням прийм. з ім.: *уголос*.
- ◆ Поєднанням прийм. з коротким прикметником: *зрідка*.
- ◆ Поєднанням прийм. з числівником: *поодинці*.
- ◆ Поєднанням кількох прийменників із будь – якою частиною мови: *попідвіконню*.
- ◆ Поєднанням кількох основ: *мимоволі*.
- ◆ За допомогою часток *аби-, ані-, де-, чи-, що-, як-, -сь* і будь-якої частини мови: *абияк, анітрохи, декуди, чимало, щодня*.

Написання прислівників через дефіс

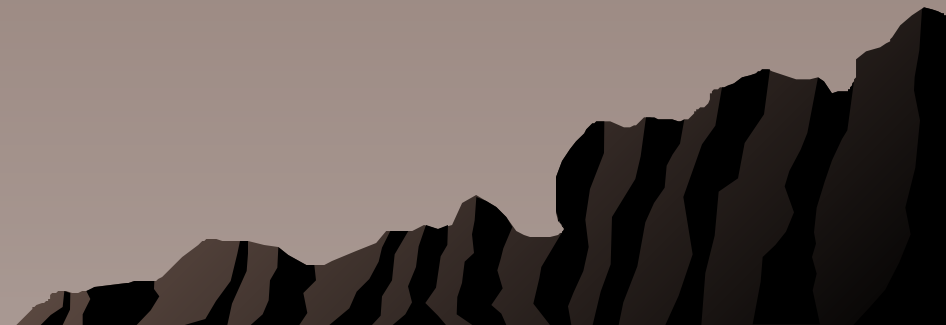
Разом пишуться складні прислівники, утворені

- ◆ Від прикметників і займенників на **-ому, -єму, -и** за допомогою префікса **по-**: *по-братньому.*
- ◆ За допомогою префікса **по-** від **порядкових числівників**: *по – перше.*
- ◆ За допомогою часток **будь-, -будь, -небудь, казна-, -то, хтозна-**: *будь – де, казна – як.*
- ◆ З **двох прислівників**: *десь – інде, десь –інколи.*
- ◆ **Повторенням** тих самих або синонімічних, антонімічних незмінюваних **слів**: *ген – ген, зроду – віку.*

Увага!

- ◆ Перша частина окремо, а дві наступні через дефіс пишуться в прислівниках

Не сьогодні – завтра, без кінця – краю, з діда – прадіда, з давніх – давен.

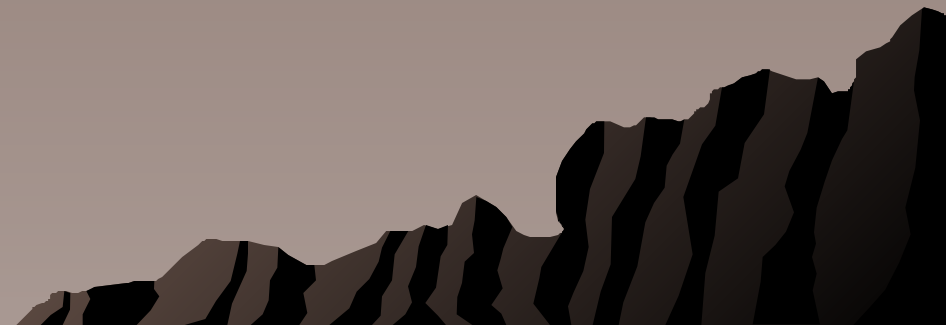
Написання прислівників типу: *раз у раз, з дня на день* і подібних

Окремо пишуться складні прислівники, утворені:

1. Поєднанням **прийменника з іменником**, у яких іменник зберіг своє лексичне значення і граматичну форму, а **між ними можна вставити означення: *без жалю (без жодного жалю)***.
2. Поєднанням **прийменника з повним прикметником чоловічого роду: *в основному, в цілому***.
3. Поєднанням **прийменника по зі збірним числівником: *по двоє, по троє***.
4. Повторенням **змінюваного слова в різних відмінках із прийменником, і без: *одним одно, з кінця в кінець***.

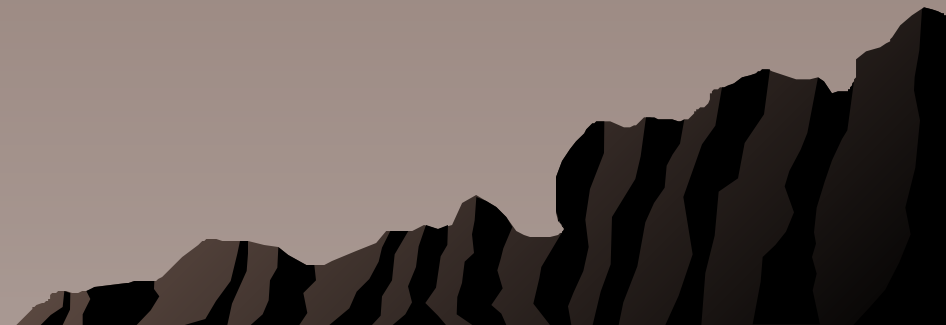
Запам`ятайте написання прислівників!

- ◆ *Один одинцем, один в один, з роду в рід, раз у раз, день у день, рік у рік, сам на сам, час від часу, з дня на день, з ранку до вечора, з боку на бік, ні слуху ні духу.*

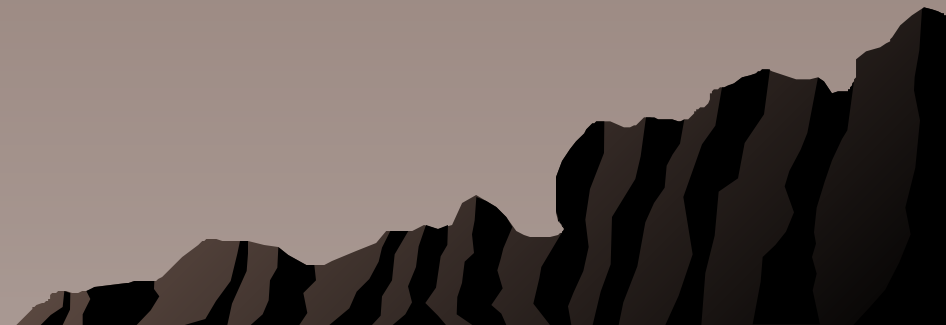
Завдання для самоперевірки

1. У якому рядку правильно названо морфологічні ознаки прислівника:
  - а) час, спосіб;
  - б) відмінок;
  - в) незмінюваність?

2. У реченні прислівник найчастіше виступає:

- а) додатком;
- б) означенням;
- в) обставиною?

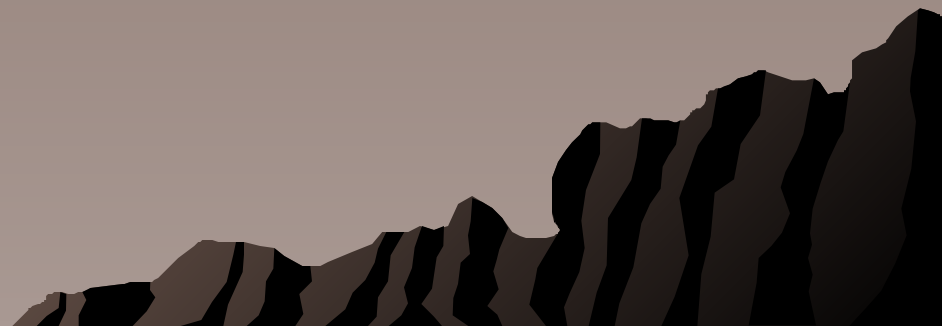

4. У якому словосполученні вжито прислівник:

а) менше завдання;

б) менше подвір`я;

в) менше говорити?

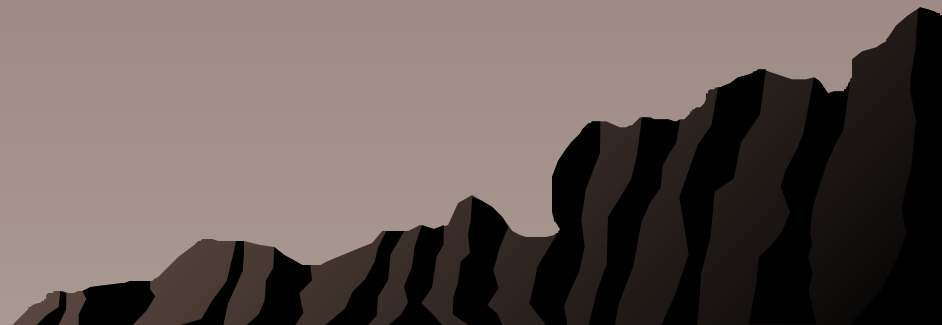

5. Дві букви н пишуться в слові:

а) віч(н, нн)о;

б) зако(н, нн)о;

в) здивова(н, нн)о?

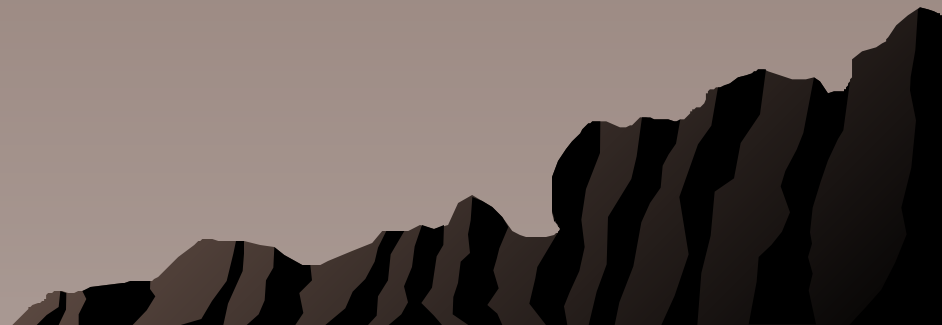

6. У якому рядку всі прислівники пишуться разом:

а) (без)вісті, (від)давна, (мимо)хідь;

б) (на)жаль, (з)верху, (в)низу;

в) (зо)зла, (до)побачення, (до)верху?

7. У віршованому уривку:

*Ніч (не)рухомо тишею блищить.
І радість (не)сподівано зросла,
мов крила за плечима (Є.Маланюк)*

прислівники з не пишуться:

- а) в обох реченнях окремо;
- б) в обох реченнях разом;
- в) у першому реченні окремо, а в другому - разом?

3. У якому реченні вжито обставинний прислівник місця?

а) І сонний вітер ледь - ледь війнув, порушивши ранковий спокій (М. Ткач).

б) Де - не - де біліє деревій, жовтіє безсмертник, пахнуть, сохнучи від спеки, васильки (О.Гончар).

в) Щось живе, зворушне, ледве вловне заграло в серці дзвоном колоска (В.Бичко).

8. *Ні* з прислівниками пишеться окремо:

а) якщо прислівник разом із *ні* виражає одне поняття;

б) якщо *ні* заперечує, відкидає щось;

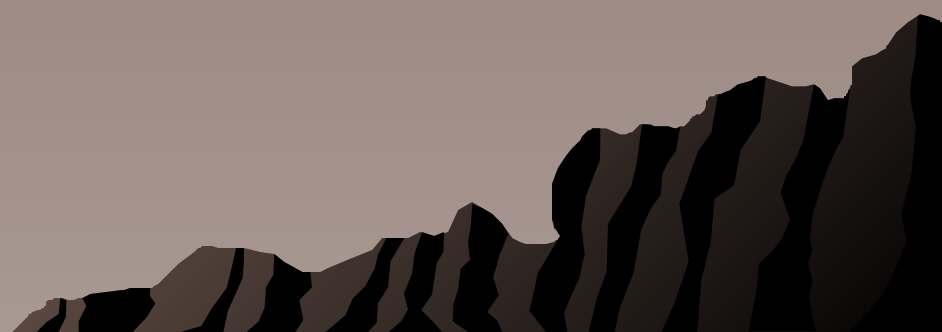
в) якщо прислівник без *ні* не вживається?

9. Який прислівник пишеться через дефіс:

а) (по) дружньому;

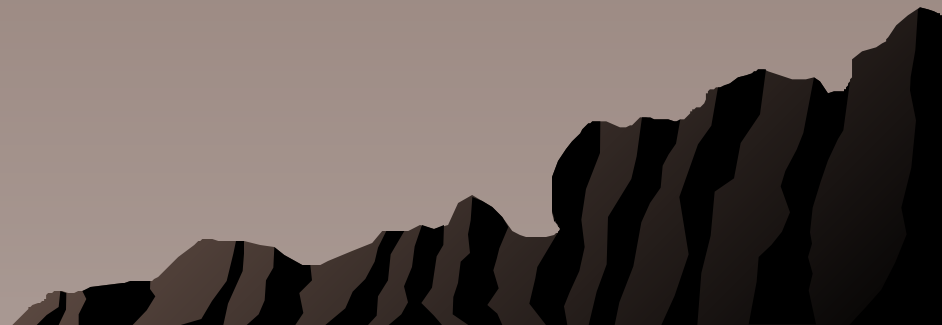
б) (по) руч;

в) (по) совісті?

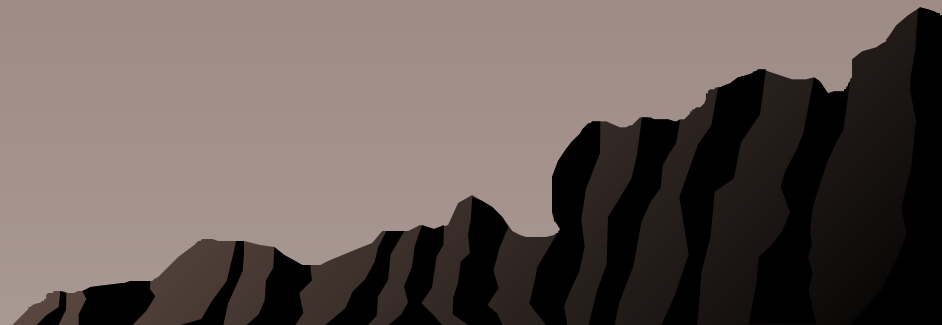
10. Яке зі сполучень належить до прислівникового сполучення:

- а) без відома;
- б) без настрою;
- в) без перерви?

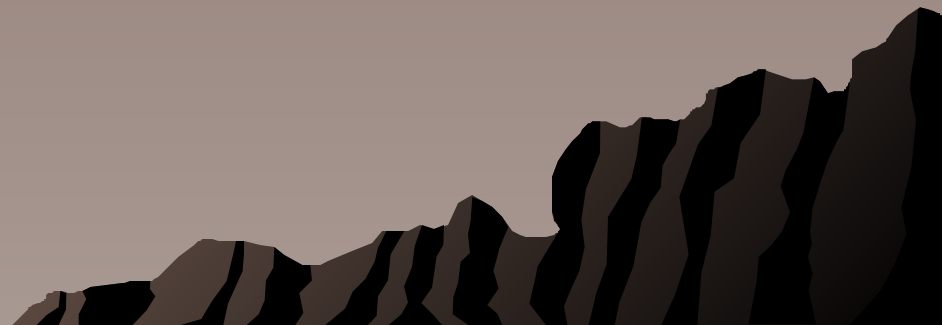
11. Ступені порівняння утворюються:

- а) від усіх прислівників;
- б) від обставинних прислівників;
- в) від якісно - означальних прислівників.

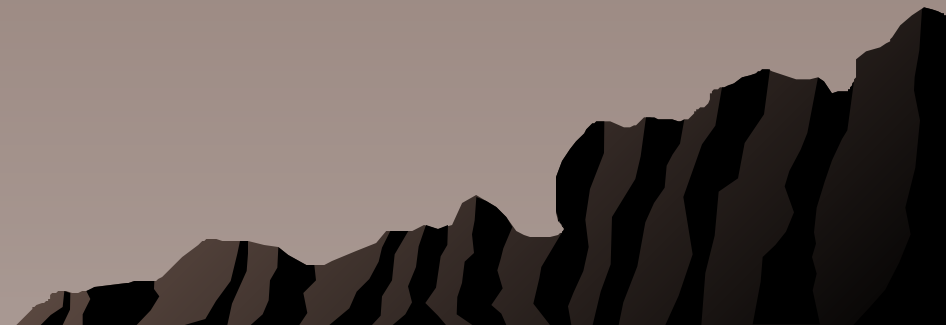
12. У якому рядку допущено помилку при творенні вищого ступеня прислівників:

- а) вузько - вужче, дорого - дорожче;
- б) близько - ближче, низько - нижче;
- в) гарно - гарніше, погано - поганіше?

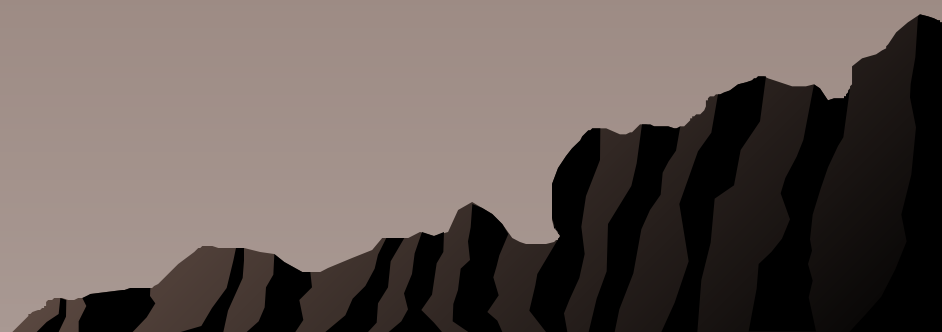

Практичні вправи

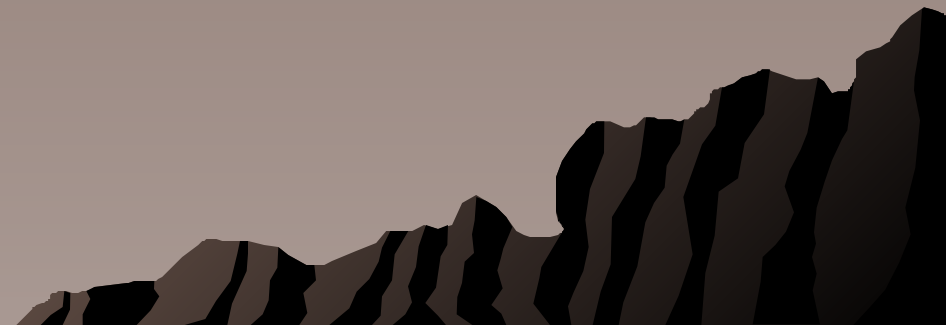

Спишіть. Визначте синтаксичну роль прислівників і відповідно до неї підкресліть їх.

- ◆ Уже сонце зовсім зайшло, і надворі стало сутеніти.
  - ◆ Прилітає зозуленька над нами кувати, прилітає соловейко вночі щебетати.
  - ◆ Повільно, повагом проходять пустелею каравани верблюдів.
-

Розподіліть прислівники за степенями порівняння

Ширше, більше, значно
приємніше, ще менше,
щонайсильніш,приємніше, важче,
найкраще, щонайнижче, більш
уважно, менш стисло,
найдокладніше, значно менше,
темніше.

Запишіть, вставляючи замість крапок **и** та **і**

Безвіст..., увечер..., угор...,
взнак..., вкуп..., восен..., врешт...,
усередин..., довол..., догор...,
опівдн..., опівноч..., зсередин...,
навік..., заран..., напровесн...,
навскос..., віднин....

